

Biologie a ochrana mihulí

Lubomír Hanel, Jan Andreska, Bořek Drozd,
Petr Hartvich, Stanislav Lusk

Lubomír Hanel, Jan Andreska, Bořek Drozd, Petr Hartvich, Stanislav Lusk: Biologie a ochrana mihulí – Zdařilý pohled do života málo známých obratlovců

Pořadatelé z Pedagogické fakulty v Hradci Králové pro žáky 9. tříd, kteří se zúčastnili krajského kola soutěže Poznáváme živočichy, připravili několik „chytáků“. A tak kromě vycpaného albína vrabce domácího nebo kukel sluněčka sedmitečného obsahoval jeden ze sbírkových válců živočicha, kterého jsem tehdy jako žák předtím nikdy neviděl. Nedalo mi to a po soutěži jsem začal pátrat v literatuře. Nakonec se ukázalo, že jde o larvu mihule potoční – minohu.

Rád mihulí (Petromyzontiformes), někdy označovaný jako mihulovci, z něhož se na území České republiky vyskytuje několik druhů mihulí (např. Živa 2005, 6: 273–275 a 2013, 6: 279–281), obsazuje i v současnosti příčku jednoznačně nejméně známé skupiny obratlovců. Nízké povědomí o mihulích by mohla zlepšit rozsáhlá monografie zpracovaná kolektivem ichtyologů vedených uznávaným odborníkem, vysokoškolským pedagogem a zkušeným popularizátorem, čtenářům Živy dobře známým Lubomírem Hanelem.

Hned zkraje si řekněme, že autorský tým se nelehkého úkolu shrnout a doplnit značně roztráštěné a v mnoha případech kusé znalosti o mihulích zhostil na výbornou. V úvodní části se čtenář seznámí s anatomii a morfologií uvedených obratlovců, dlouhou dobu tajemných. Dostatečně výmluvně o zmiňované skutečnosti vypovídá následující kapitola přibližující vývoj taxonomických poznatků o mihulích. Zpočátku plíživá, později permanentní revoluce, kterou do klasifikace organismů vneslo používání soudobých molekulárněgenetických postupů a fylogenetická koncepce druhu, se nevyhnula ani mihulím, byť je zasáhla mnohem méně bouřlivě než kupř. savce (blíže viz recenze Petra Rába na následující straně).

Těžiště hodnocené publikace spočívá v pasážích představujících všech 44 v současnosti známých druhů mihulí, jejich bionomii včetně ontogenetického vývoje a zejména podrobně 6 druhů osídlujících střední Evropu. Nechybí ani rejstřík vědeckých a českých názvů, rozsáhlý souhrn v angličtině, bibliografie publikací o mihulích České a Slovenské republiky, přehled názvů těchto obratlovců v mnoha evropských jazycích včetně albánštiny, estonštiny nebo islandštiny (!), a také v americké angličtině. Málo se např. ví, že vědeckou studii o rybách dunajské oblasti včetně mihulí uveřejnil v r. 1926 ve Sborníku Klubu přírodovědeckého v Brně známý básník, publicista a divadelník Jiří Mahen. O nevídané pečlivosti a důslednosti autorů svědčí i skutečnost, že soupis použité literatu-

ry čítá téměř 1 500 položek, od článků ve špičkových recenzovaných časopisech až po šedou literaturu v podobě nejrůznějších neuveřejněných zpráv nebo diplomových prací. Pochválit musím i zdařilé grafické ztvárnění publikace. Jak je patrné z poděkování, místo tolik oblíbeného stahování obrázků z internetu požádali autoři fotografy z 16 zemí tří kontinentů o původní snímky.

Nad statěmi věnovanými ochraně mihulí, slibovanými již v titulu knihy, srdce ochranáře přímo zaplesá. Předchází jim přehled metod zjišťování výskytu a monitorování těchto živočichů. Stejně výstižně autoři rozebírají i činitele (hnací síly) negativně ovlivňující výskyt a početnost mihulí, jako jsou nevhodné úpravy vodních toků včetně vytváření příčných překážek, odstraňování usazenin ze dna nebo zhoršení kvality vody.

Za velmi cenné považují podkapitoly shrnující nejrůznější postupy uplatňované při péči o lokality, na nichž se mihule vyskytují, a zkušenosti se záchrannými odlovy, přenosy a repatriacemi těchto pozoruhodných živočichů v České republice i zahraničí. Skutečně účinná snaha zajistit dlouhodobé přežití životaschopných populací mihulí zjevně zahrnuje jak péči o jejich biotopy, tak zásahy zaměřené přímo na populace nebo jedince.

Pokud mám k textu podněty, týkají se vyslovených podrobností. Severoamerická

Velká jezera mají vžitě české názvy, takže kupř. uváděné jezero Superior se jmenuje v naší libozvučné mateřštině Hořejší jezero (str. 199). Místo otrockého překladu anglického výrazu reintroduction je vhodnější hovořit o repatriacích – druh se předtím nikam neuvedl, ale vyskytoval se na dané lokalitě jako původní taxon (str. 367). V tak rozsáhlé publikaci se nelze vyhnout drobným stylistickým prohrškům, jako je např. opakování stejného slovesa ve dvou po sobě následujících větách.

Není žádným tajemstvím, že se fondy Evropské unie dají využít hodně rozmanitým způsobem, v krajním případě na stavbu rozhledny na úplné rovině, jež zvidavým výletníkům nabízí dokonalý výhled na místní hnojiště, na výrobu jediné lavičky dražší než dva průměrné měsíční platy v této zemi nebo na požární zbrojnici v obci, kde nežije jediný dobrovolný hasič. Jsem si ale jist, že na vydání recenzované publikace by daňový poplatník z členského státu EU, který je čistým plátcem (do rozpočtu EU přispívá více, než z něj dostává), nemohl vůbec nic namítat. Každý, kdo se hodlá dozvědět (téměř) všechno o mihulích, půjde v knihovně najisto a sáhne po příručce L. Hanela a jeho spolupracovníků. Proto je škoda, že se dočkala nákladu jen 500 výtisků. Vysoce nadprůměrné monografii západního střihu by bezesporu slušel překlad do cizího jazyka, na prvním místě angličtinu. Jsem si jist, že by na mezinárodním knižním trhu rozhodně velmi dobře obstála.

**Fakulta rybářství a ochrany vod
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Vodňany 2015, 552 stran.
Cena neuvedena. Publikaci si můžete
objednat prostřednictvím webové
stránky www.rybarskeknihy.cz.**

1 Detail ústního terče mihule potoční (*Lampetra planeri*). Za ústním terčem jsou patrné nápadné, v řadách uspořádané neuromasty – kožní mechanoreceptory, kterými mihule vnímá především změny tlaku.
Foto B. R. Voss Grimm